Антична філософія. Тема 2.

1. Античний атомізм.
2. Філософські погляди Демокріта.
3. Пошук істини. Софісти і Сократ

У чому полягають основні відмінності елейського і гераклітівського учень?

Геракліт	Елейці
• все у світі вічно рухається і змінюється	• буття означає все, що існує; якщо щось є тепер, то воно існувало і в минулому
• перехід явищ з одного стану до іншого відбувається через боротьбу протилежностей • відчуттєве пізнання може відбуватися тільки в єдності з мисленням	• буття є, небуття немає • правильну картину буття малює розум, відчуття ж уводять в оману • світ незмінний, неподільний і нерухомий, він є вічною сталістю й абсолютною стійкістю

- Гераклітівська та елейська точки зору знайшли примирення в поглядах **Демокріта Абдерського** (бл. 460-370 рр. до н. е.).
- Так само як і Геракліт, він уважав, що все у світі перебуває в русі, змінюється і ділиться на частини, але лише буття може бути неподільним і незмінним.
- Адже буття вічне, що випливає із самого цього поняття, а вічне не може ділитися, оскільки те, що складається з частин, існує не завжди (якщо частини разом, воно існує, якщо ж вони відокремляться, то його не буде).

Демокріт (бл. 460-370)

Демокріт повчає

Античний атомізм
Обґрунтування матеріалізму

- Кожна річ складається з частин, уважав Демокріт, але й кожна її частина також складається з частин. І так усе ділиться, як завгодно довго.
- Проте якщо поділ можливий до безкінечності, якщо все складається з частин і все ділиться, то що ж тоді можна назвати буттям?
- Усе, що ділиться, не вічне, а все є тим, що ділиться, а відтак — не вічне, але буття може бути лише вічним, отже, його взагалі немає. Проте буття не може не бути, що випливає із самого поняття.

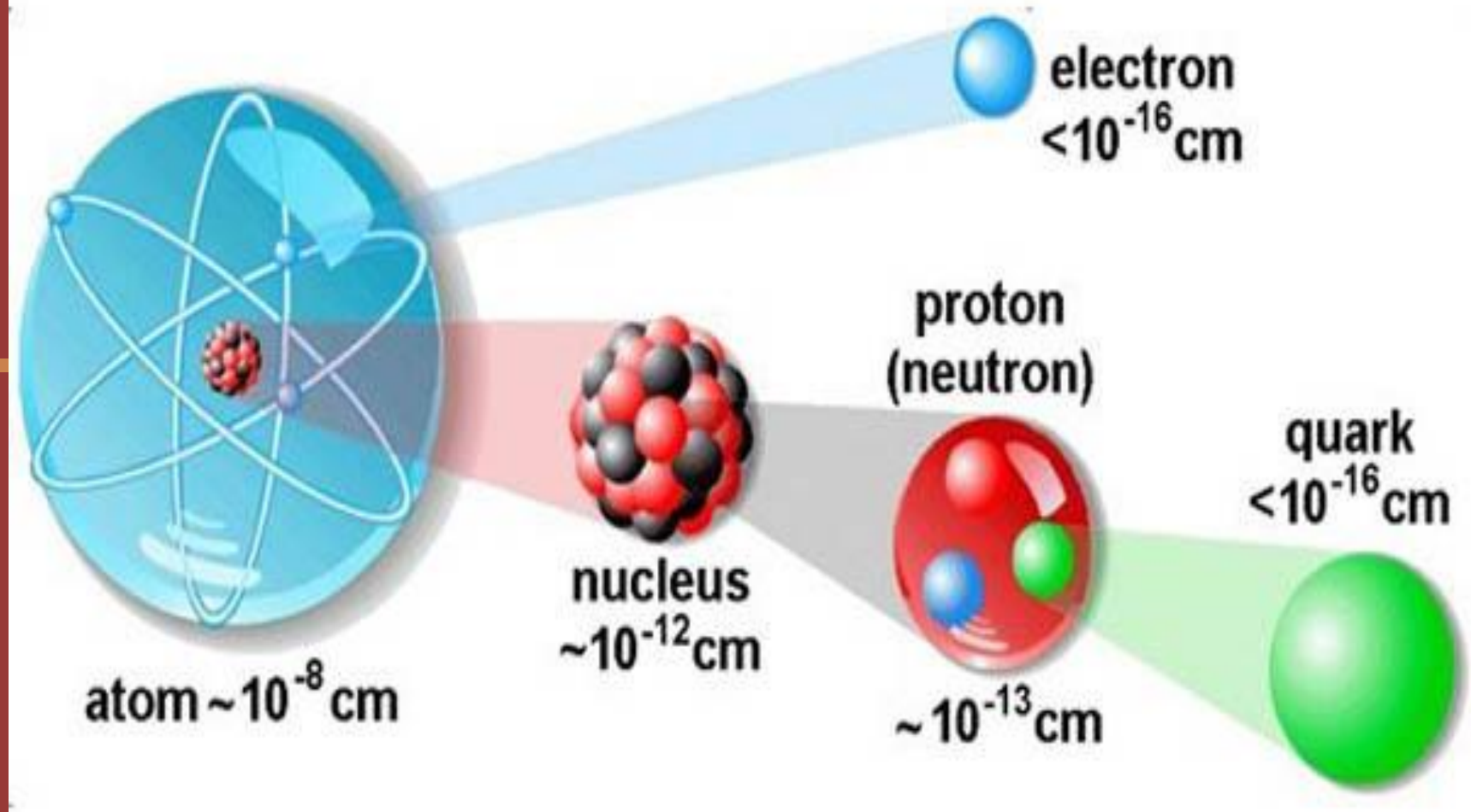
electron
<10^-16 cm
proton
(neutron)
quark
<10^-16 cm
nucleus
~10^-12 cm
atom ~10^-8 cm
~10^-13 cm

- Припустимо, що все ділиться не до нескінченності, а до якоїсь певної межі, за якою поділ неможливий, тобто існує деяка частинка, нехай дуже маленька, але неподільна.
- Будучи неподільною, вона не може знищитись, бо не складається з частин, на які може розпастися.
- Вона існує вічно, а значить, і є дійсною основою буття, його носієм, власне, є буттям. Усе, що ділиться, з грецької перекладається як «томос». Заперечна частка — «а». Тому неподільне — це «атомос», або *атом*.

Клавдій Гален про атомістів

Атоми – маленькі тіла,
що не мають якостей.
Порожнеча – має певне місце,
в якому усі ці тіла,
протягом усієї вічності
носяться догори і вниз...

- Демокріт уважав, що світ вічно змінюється, що атомів нескінченно багато, вони рухаються в порожнечі і, зіштовхуючись, з'єднуються, існують якийсь час разом.

Потім під впливом нових зіткнень відокремлюються і знову рухаються, взаємодіючи один з одним. Сполука атомів приводить до народження речей, роз'єднання — до їх загибелі. Усі предмети, таким чином, виникають і знищуються, а світ є вічним рухомим і мінливим.

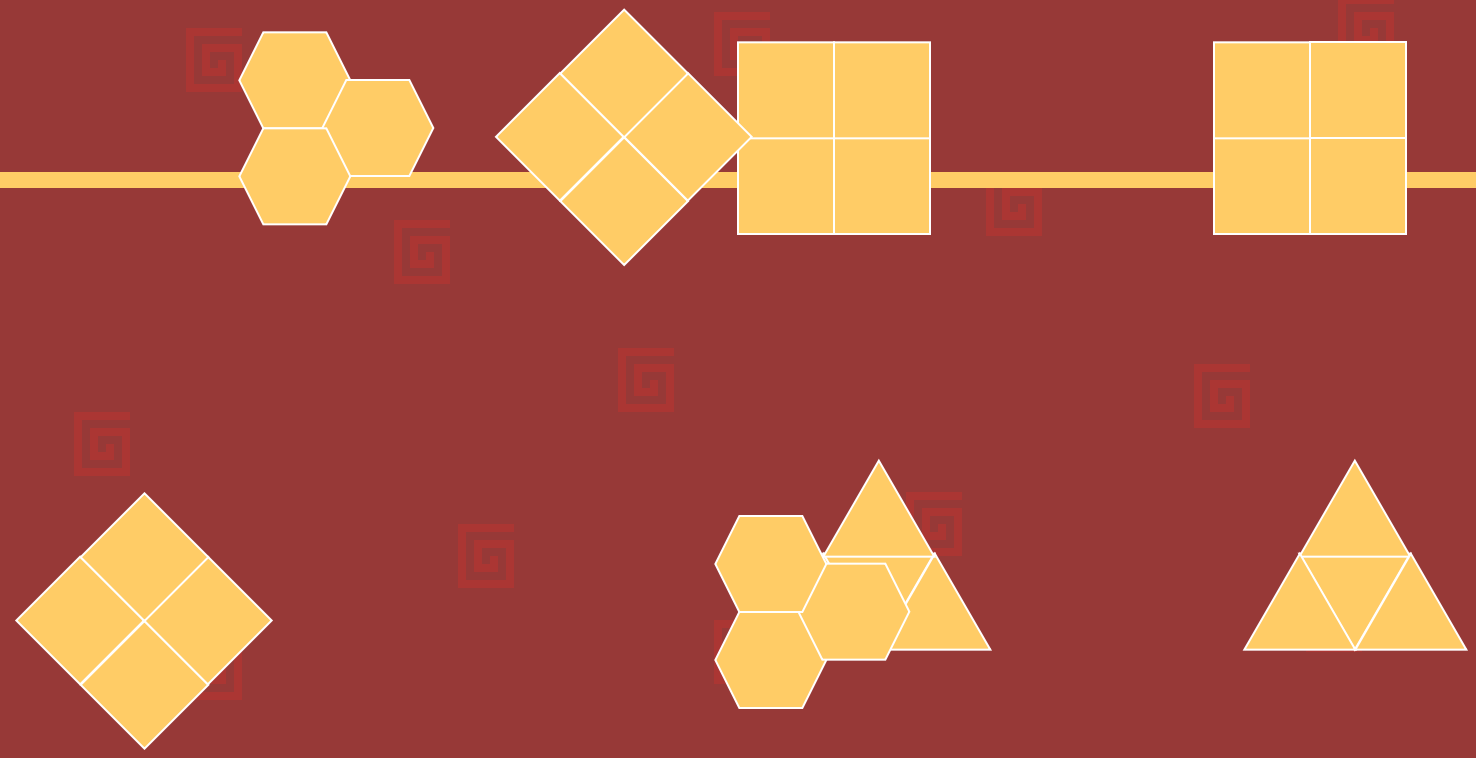

- Усі речі цілком різні, але всі вони — одне і те ж саме, адже складаються з одних і тих самих атомів.
- Світове різноманіття зводиться до однієї основи — атомів, що рухаються в порожнечі.
- Як за різноманітністю світобудови у Фалеса стоїть єдиний початок — вода, а в Анаксімена — повітря, у Піфагора — число, так у Демокріта — атоми. Чому речі відрізняються одна від одної, якщо зроблені з одного матеріалу? Тому що атоми, з яких вони утворені, поєднуються в кожній речі в різних пропорціях та в різній конфігурації.

Речі складаються з
неподільних тіл
безкінечних за кількістю і формами
та відрізняються одна від одної
складом,
а також розташуванням
і порядком
цих (неподільних)

Аристотель.
«Про виникнення
і зникнення».

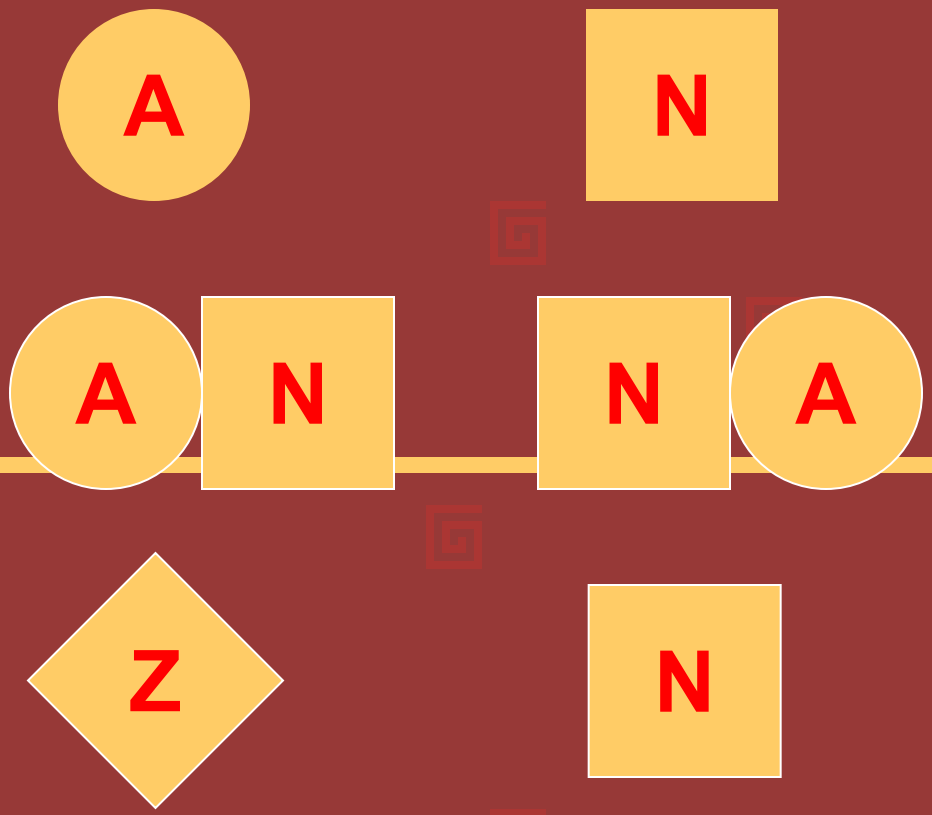

Арістотель.
«Метафізика».

А відрізняється від N формою (σχημα),
AN от NA – порядком (τάξις),
Z от N – положенням (θέσις)
або поворотом (τροπή).

З одних і тих самих
букв виникає і
трагедія і комедія

- Будь-який предмет — усього лише тимчасова комбінація неподільних частинок, яка існує тільки до того часу, поки вони разом. Речі то з'являються, то зникають, а відтак — вони не є дійсним буттям, інакше кажучи, їх узагалі немає, а є тільки те, з чого вони складаються, — набір незмінних атомів. Так само і властивості речей існують тимчасово: немає речі, немає і її властивостей. Вони, таким чином, також не існують, оскільки речі є лише породженнями атомних комбінацій.

Набір незмінних атомів

- За Демокрітом, усе, що ми бачимо навколо себе, насправді не є справжньою реальністю.
- За тим несправжнім світом, який нас оточує, перебуває дійсний, але невидимий нами світ атомів і порожнечі. Він і є істинно сущим, а все, що ми сприймаємо чуттєво, — усього лиш його породження, а тому — ефемерність, фантом, міраж, ілюзія.
- Немає ні небесних тіл, ні води, ні землі, ні повітря, немає рослин і тварин, уважає мислитель, немає ні холодного, ні теплого; ні солодкого, ні солоного, ні білого, ні зеленого, немає взагалі нічого, а нам тільки здається, що все це є. А от єдино і дійсно існують лише атоми, порожнеча.

Все, що ми бачимо навколо себе, насправді не є справжньою реальністю.

- Великою заслугою Демокріта є запропонований ним науковий метод пізнання, що ґрунтувався на досліді, спостереженні й теоретичному узагальненні фактичного матеріалу. Відчуття, уважав він, є недостатнім, але необхідним джерелом пізнання.
- Свідчення про навколишній світ, які ми отримуємо через відчуття, доповнюються та виправляються ювелірною роботою нашого розуму. Всесвіт Демокріта підпорядкований причинності: усе виникає на якійсь підставі та в силу певної причини. Саме в причинності він убачав суть речей та подій.

Свідчення про навколишній світ доповнюються та виправляються ювелірною роботою нашого розуму